

Література

1. Чорне море [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ru.wikipedia.org/wiki>.
2. Перстньова Н. Чорне море, білий теплохід... Чи під силу Україні круїзний туризм? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://gazeta.dt.ua/ECONOMICS/chorne_more,_bilyy_teplohid__chi_pid_silu_ukrayini_kruyizniy_turizm.html.
3. Билецкая С. Где отдохнуть на Азовском и Черном море в Украине этим летом? / С. Билецкая // Путешествия семьей: электронный научный журнал. – 2016. – № 1 (1). – Режим доступа: <http://travel-family.org/na-more/367>.

Непша О. В.

старший викладач

Мелітопольський державний педагогічний університет ім. Б. Хмельницького
м. Мелітополь, Україна

ДОЦІЛЬНІСТЬ ОРГАНІЗАЦІЇ ПЕРСПЕКТИВНОГО ТУРИСТСЬКО-ЕКСКУРСІЙНОГО МАРШРУТУ «ДОЛИНОЮ РІЧКИ БЕРДА» ПО ВИВЧЕННЮ ФІЗИКО-ГЕОГРАФІЧНИХ ПРОЦЕСІВ

Останнім часом в туристській сфері все більше уваги приділяється організації туристських маршрутів із включенням природних об'єктів. Запорізька область має потужний туристсько-екскурсійний потенціал. Річки Запорізької області невеликі, а в їх долинах є місця, де природа ще збереглася майже в природному стані. Вздовж річок в населених пунктах зустрічаються численні історико-культурні пам'ятники. Саме річки і їх долини є об'єктами краєзнавчого туризму. Туристські походи можна проводити по всіх річках області, але особливе місце займає долина річки Берди – одна з найцікавіших річок Північного Приазов'я. Довжина її складає 123 км, площа водозбірного басейну складає 1750 км². Похил річки 2,1 м/км. У верхів'ї вона являє собою типову гірську річку з крутими схилами, вузькою каньйоноподібною долиною, що розтинає гранітне ложе. Праві схили в багатьох місцях значно вищі за ліві, порізані численними балками і ярами. Заплава на цій ділянці завширшки до 100 м, у пониззі заплава двостороння, в багатьох місцях заболочена. Річище звивисте, завглибшки до 1,5 м, завширшки 6–10 м. Річка Берда бере початок на Приазовській височині на висоті 210 м над рівнем моря і впадає в Азовське море. У нижній течії вище с. Осипенко річка перегороджена греблею. Тут створено в 1954 році Бердянське водосховище з метою забезпечення питною водою м. Бердянськ. Нижче с. Осипенко річка тече в межах Приазовської низовини, сильно мандрує і утворює заплаву шириною до 3 км [3, с. 23]. Гідрологічні спостереження можна проводити на всій протяжності маршруту: визначення ширини річки, глибини русла, швидкості течії, вимірювання витрати та стоку. Уздовж схилів долини, балок і в деяких ярах є джерела. Шляхом вимірювання їх дебіту можна визначити частку підземних вод в

живленні річки. Джерела в основному мають прісну воду і використовуються місцевими жителями для водопостачання.

Геоморфологічні особливості долини річки Берди дозволяють проводити під час туристських походів різні фізико-географічні спостереження. Тут можливе вивчення основних порід древнього кристалічного масиву і геоморфологічні спостереження.

Долина річки Берди цікава різноманітністю ландшафтів і складністю ландшафтно-типологічної структури. Подорожуючи по річці Берді, туристи отримують можливість простежити типи ландшафтів, характерні для даної місцевості, встановити чим вони обумовлені. У верхів'ях річки розвинений ерозійно-структурний водороздільний денудаційно-останцевий тип місцевості. Сама долина річки належить до ерозійно-структурного долинно-балочного типу місцевості. На схилах розвинений прирічковий яружно-балковий тип місцевості. В районі сіл Ланцеве, Білоцерківка і Сачки, також на ділянці від гирла р. Каратиш до с. Калайтанівка – заплавний тип місцевості, а в місцях впадання річок і великих балок – надзаплавнотерасовий. Кожен тип місцевості характеризується своїми ґрунтовими різновидами і рослинністю. Так на кам'янистих схилах розвинені чорноземи щепеністі на елювії масивно-кристалічних порід, а в рослинному покриві переважають види петрофітону: декілька видів шипшин (азовська, Борділовського, залозисто-зубчаста, Гроссгейма, кам'яниста, степова), карагана кущова, різні види вушанки, очитку, ломикаменю, піщанки, смілок, гвоздики та ін. На схилах ярів розвинені чорноземи звичайні мало-гумусні в поєднанні з чорноземами щепенюватими і лучно-чорноземними ґрунтами. Тут домінують злакові (костриця, келерія, ковила, житняк) і бобові (астргал, конюшина, люцерна) рослини. На заплаві розвинені лучні і чорноземно-лучні ґрунти з лучною рослинністю, де переважають види пирію, костриці, перстачу, ситнику, деякі види конюшини.

У верхній і середній течії Берда має обривисті кам'янисті схили, які підходять безпосередньо до русла, створюючи чудернацькі мальовничі нагромадження. Такі ділянки зустрічаються в районі с. Сачки – с. Захарівка (урочище «Чорні скелі»), с. Захарівка – гирлі р. Каратиш (урочище «Знайдена криниця»), с. Калайтанівка – Миколаївка (урочища «Грецька балка», «Кривий Ріг», «Висока скеля»). У цих місцях можна зупинитися на днювання. Тут добре освоювати техніку скелелазіння, проводити збір геологічних колекцій, гербарію і просто відпочити, зайнятися риболовлю [1; 2].

Зважаючи на це ми пропонуємо перспективний туристсько-екскурсійний маршрут «Долиною річки Берда», який допоможе у вивченні природи і всіх її елементів в їх взаємному зв'язку, природних і антропогенних процесів; історико-культурної спадщини минулого району, зв'язку між природним середовищем і господарством. А також відпрацювати вміння та навички похідного життя (розбити намет, розпалити багаття, приготувати їжу), перевіряється фізичне загартування. У завдання походу входить також і активний відпочинок (рис. 1).

Рис. 1. Перспективний туристсько-екскурсійний маршрут «Долиною річки Берда»

Зміст маршруту.

Тип маршруту: еколого-пізнавальний.

Категорія відвідувачів: учні середнього та старшого шкільного віку, студенти, інші категорії відвідувачів.

Характер маршруту: маршрут має лінійний характер, протяжність – 67 км, середня тривалість проходження з врахуванням зупинок – 9 днів, спосіб пересування – піший. На маршруті передбачається 7 стоянок для ночівлі та приготування їжі.

Сезонність: маршрут розрахований на відвідування у теплу пору року. Загалом придатний для проходження у квітні-вересні.

Послідовність проходження маршруту: Починається маршрут від с. Смирнове Більмацького Запорізької області. По маршруту туристи проходять через села Титове, Ланцеве і Білоцерківка Більмацького району. Далі туристи потраплять по долині р. Берди в Донецьку область, проходить по селам Сачки і Калайтанівка Володарського та Мангушського районів. Далі учасники туристичного походу потрапляють в села Глодове, Радивонівка, Миколаївка та закінчується туристський маршрут в с. Осипенко Бердянського району.

Отже, нами дано приблизний опис туристсько-екскурсійного маршруту, тривалість якого можна коректувати, залежно від того, які вікові групи школярів здійснюють подорож. Із отриманих матеріалів в перспективі складається каталог виявлених джерел, перелік і опис пам'яток природи, розробляється перелік матеріалів по їх охороні. Весь зібраний матеріал оформляється в звітах і виставляється в вітринах шкільного краєзнавчого музею. Підсумком подорожі являється шкільна краєзнавча конференція, де учасники походу доповідають про виконану роботу.

Література

1. Запорізький обласний туристично-інформаційний центр [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.zotic.zp.ua.

2. Кривошей М. Ф. Рассветы над Бердой: путеводитель / М. Ф. Кривошей, А. В. Иванченко. – Днепропетровск : Промінь, 1981. – 86 с.

3. Північно-Західне Приазов'я: геологія, геоморфологія, геолого-геоморфологічні процеси, геоекологічний стан : монографія / Л. М. Даценко, В. В. Молодиченко, О. В. Непша та ін., відп. ред. Л. М. Даценко. – Мелітополь : Вид-во МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2014. – 308 с.

Никоненко С. В.

кандидат економічних наук, доцент
Запорізький національний технічний університет
м. Запоріжжя, Україна

ТУРИСТИЧНА ПРОПАГАНДА ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ТУРИСТИЧНОЇ АКТИВНОСТІ У М. ЗАПОРІЖЖЯ

Останнім часом все більше посилюється тенденція поширення інформації про Запорізький край у світлинах іноземних журналів, у фільмах іноземних держав та на сторінках іноземних книг. Так у 2015 р. британська телерадіокомпанія ВВС зняла короткометражний документальний фільм про острів Хортиця. Фільм розповідає про славетних українських воїнів – запорізьких козаків. Короткометражка про запорізький острів увійшла до циклу програм про острови світу для ВВС Подорожі та телеканалу ВВС World. Хортиця стала шостим островом, якому присвячено фільм з цього циклу. Знімальна група для зйомки використовувала камери на радіокерованих квадрокоптерах [1]. Треба взяти до уваги, що до цього часу дуже малий процент запоріжців, а тим паче українців в цілому, проглядали цей сюжет. Із сказаного логічно витікає, що іноземці на сьогодні можуть бути більш обізнані щодо історії запорізького краю ніж місцеві мешканці.

Нещодавно, стаття про острів Хортиця з'явилася на сторінках турецького журналу «Globe». Цей журнал має дуже велику аудиторію читачів, так як роздається усім пасажиром літаків компанії «AtlasGlobal». Матеріал про острів Хортиця у Запоріжжі розміщено поряд зі статтями про Дубаї та інші відомі курортні місця.

Отже тепер Запоріжжя у світі асоціюють не лише з атомною електростанцією та війною, але й з деякою туристичною привабливістю. Запорізький край має величезний потенціал для розвитку туризму, і не тільки внутрішнього. Так, Якимівський, Приазовський, Мелітопольський райони, а також м. Бердянськ мають великі перспективи як курортно-рекреаційні зони області. Ідеї сільського та агротуризму повинні реалізовуватись у Василівському, Токмацькому районах. Але чи готове Запоріжжя зустрічати туристичний потік, що завдяки масовій рекламі може у найближчий час нахлинати у місто.

У всьому світі туристична пропаганда є основною формою роботи з ринком. Вона використовується не лише для активізації продажів, але й є важливим інструментом формування взаємовигідних відносин з спожива-